

Liliana IACOBESCU

MAEȘTRI AI PEDAGOGIEI MUZICALE BRAȘOVENE – MIRA POPESCU

Résumé: Mira Popescu est née le 3 avril 1928, en Russie. Elle a fait ses études à Sverdlovsk. Son mariage avec Pompiliu Popescu, qu'elle a connu en Russie, l'a emmenée à Brașov, où elle s'est établie en 1955, comme professeur de piano, à l'École Populaire d'Art et puis au Lycée de Musique. Elle avait des qualités exceptionnelles: science, patience, amour pour les enfants, altruisme. Elle a eu des élèves très distingués, comme Radu Lupu et Cristian Mandeal, et elle a présenté souvent ses disciples à des compétitions, où ils ont gagné des prix importants. Elle est «partie» le 1er mai 2005 (la nuit des Pâques), en laissant un souvenir merveilleux.

Înainte de a ne ocupa de o personalitate de seamă a pedagogiei pianistice brașovene, credem că ar fi oportun să amintim pe cei care, de-a lungul timpului, au pus câte o cărămidă la realizarea acestui edificiu. Deținem un document important legat de această problemă, și anume, o scrisoare a muzicologului Gemma Zinveliu, adresată pianistei și profesoarei Ioana Minei, de la Conservatorul din București, care-i solicitase informații despre învățământul brașovean. Redăm în întregime scrisoarea, datată 27 nov. 1979:

„*Dragă Ioana,*

Trimit cu întârziere aceste rânduri, deoarece arhiva celei mai importante instituții de învățământ muzical brașovean, din prima jumătate a secolului XX (Conservatorul Astra), nu poate fi cercetată, singurele surse utilizabile fiind presa și câteva broșuri apărute de-a lungul anilor. Pe baza lor, am putut stabili următoarele:

1. *Pedagogia pianului are la Brașov o bază solidă, stabilită în secolul XIX, când remarcabili pianiști și organiști din străinătate s-au stabilit la Brașov, întemeind școli muzicale particulare și desfășurând o intensă activitate pedagogică (HENRI MAUSS, I. HUMPEL ETC).*

2. *În cursul secolului XX, pe prim plan s-a situat Conservatorul Astra, înființat în 1928, prin reunirea celor mai valoroși interpreți și pedagogi locali, indiferent de naționalitate. Planul de învățământ al Conservatorului prevedea predarea, în cadrul secției instrumentale, a pianului, viorii și violoncelului. Durata studiilor era de 7 ani, dintre care un curs preparator de un an, un curs inferior de 3 ani și un curs superior, tot de 3 ani. În cazul unor elemente foarte talentate, durata studiilor se putea prelungi cu o perioadă de specializare. La înființarea Conservatorului, catedra de pian era formată din profesorii: ELENA DIMA – nepoata compozitorului Gheorghe Dima, absolventă a Conservatorului din Cluj, clasa prof. Ana Voileanu; IMANUEL BERNFELD - absolvent la „Schola Cantorum” din Paris (fost student și al Conservatorului din București); WALTER SCHLANDT – absolvent al Conservatorului din Leipzig, clasa prof. Robert Teichmüller; VETURIA MUREȘIANU – absolventă a Conservatorului din București (era fiica medicului militar Iuliu Mureșianu, văr cu compozitorul Iacob Mureșianu).*

3. *În deceniul cinci, au fost incluși în catedra de pian a Conservatorului Astra și profesorii: ILONA WEISSZ – absolventă a Conservatorului din Budapesta, clasa prof. Dohnany; LIA BUSUIOCEANU – absolventă a Conservatorului din București, clasa prof. Snegiu; MARGA ALEXANDRESCU – absolventă a Conservatorului din Cluj, clasa prof. Ecaterina Fotino-Negru (avea numai câteva ore de pian, restul ore de acordeon); SIDONIA ELLENBOGEN – absolventă a Conservatorului din Cernăuți, clasa prof. Paul Jelescu. Printre absolvenți, au fost și pianiști de renume internațională, ca Radu Lupu și Theodor Paraschivescu.*

4. *Un merit deosebit revine profesorilor Conservatorului pentru faptul că, pe lângă producțiile organizate împreună cu elevii, au desfășurat o bogată activitate concertistică. Au fost interpretate concerte cu acompaniament de orchestră (Ilona Weissz), cu acompaniament de pian (Elena Dima), s-au organizat recitaluri la două pianе (Bernfeld și Schlandt) și festivaluri, precedate de conferințe (Festival Beethoven, C. Franck, Chopin, Debussy).*

5. *Paralel cu activitatea desfășurată în cadrul Conservatorului, au dat ore particulare de pian: RUDOLF LASSEL – studii la Conservatorul din Leipzig, PAUL RICHTER – absolvent al Conservatorului din Leipzig, clasa prof. Karl Reinecke și Cocius; VICTOR BICKERICH – absolvent al Conservatorului din Berlin; KLARA STROMF – absolventă a Conservatorului din Budapesta, clasa prof. P. Kadossa; GABRIELA DIMA – fiica compozitorului Gheorghe Dima, absolventă a Conservatorului din Cluj, clasa prof. Ana Voileanu; EMIL HONIGBERGER, absolvent al Conservatorului din Berlin, prof. Paul Gustav; MARGIT HÜBNER, EMMA FAFLIK, MIȚI SZARVAS.*

În ceea ce privește materialul predat, se începea cu metoda Bayer, se făceau multe studii, preclasicii figurau mai rar; în schimb, clasicii și romanticii ocupau un loc important în repertoriu.

Cam asta este tot ceea ce am putut să adun. Dacă dorești mai multă informație cu privire la o problemă, te rog foarte mult transmite-mi și am să încerc să mai caut material.

*Cu toată dragostea,
Gemma”*

După cum se poate observa, învățământul pianistic brașovean avea o bază solidă, pe care se putea așeza o construcție valoroasă. O contribuție însemnată la dezvoltarea acestui domeniu a adus-o profesoara Mira Popescu, a cărei viață și activitate vom încerca să le analizăm.

Mira Popescu s-a născut la 3 aprilie 1928, la Cropotkin, localitate din Munții Ural – Rusia. Numele ei de familie era Voznesenski, ceea ce înseamnă „Înălțare”, cuvânt semnificativ pentru întreaga ei viață. Tatăl era profesor universitar de latină și greacă veche, iar mama, profesoară de liceu, preda limba germană. Avea o soră – Eleonora, mai mare cu trei ani, de asemenea profesoară, și un frate – Apolon, mai mic cu un an, pilot de încercări, care a murit de tânăr.

Între anii 1944 și 1947, Mira a urmat cursurile Școlii de Muzică din Sverdlovsk. Această școală se afla la o mare depărtare de casă, așa încât era obligată să parcurgă o distanță de 10 kilometri dus și 10 kilometri întors, înfruntând tot felul de încercări. Iarna era foarte frig; uneori, din cauza viscolului, drumul nu se mai vedea, și atunci trebuia să se țină de un cablu așezat pe margine, ca să nu se rătăcească. Deși risca mult, făcea semn șoferilor care treceau pe acolo și se urca în diferite mijloace de transport, ca să mai scurteze drumul. Și nu era numai frigul, ci și foamea care trebuia învinsă. Bunica făcea supă de rădăcini și se hrăneau cu lapte de capră zilnic, până la saturație. Ca toți intelectualii, tatăl ei a avut de suferit odată cu venirea comuniștilor la putere. Părinții trebuiau să-i boteze pe copiii pe ascuns, astfel că ea nu știa dacă fusese sau nu botezată.

Conservatorul – secția pian – l-a urmat tot la Sverdlovsk, între anii 1947 și 1953. Cu un an înainte de absolvire, s-a angajat ca profesor de pian la Școala de Muzică din același oraș (1952-1955). Între timp, l-a cunoscut pe Pompiliu Popescu, care era student la Politehnică (1950-1955) la Sverdlovsk. S-au căsătorit la 23 iunie 1955, la Brașov, din acel moment ea stabilindu-se definitiv aici.

La început, a fost profesor de pian la Școala Populară de Artă (1956-1962), pentru ca apoi să fie angajată, tot ca profesor de pian, la Liceul de Muzică din Brașov, unde a rămas până la pensie. Datorită calităților ei, a fost numită șefă de catedră la pian.

Ca profesor de pian, a dat dovadă de însușiri excepționale, de o rară măiestrie, împletită cu o răbdare, o știință și o dragoste pentru copii ieșită din comun. S-a aplecat cu o dăruire fără margini

asupra fiecărui elev, încercând și reușind să-i înțeleagă sufletul și frământările. Cu bunătatea ei îngerească, cu devotamentul, cu blândețea glasului și cu harul dat de Dumnezeu, a reușit să câștige afecțiunea și respectul, atât al copiilor și tinerilor pe care i-a îndrumat, cât și al colegilor muzicieni, drept dovadă recunoștința arătată de aceștia, chiar după zeci de ani. De Crăciun, de Paști, cât și de ziua ei de naștere, de altfel pe tot parcursul anilor, a primit zeci de telefoane, scrisori, felicitări, atât din țară, cât și din străinătate, de la prieteni și foști elevi.

Printre cei mai deosebiți elevi ai Mirei Popescu, se află pianistul de talie mondială Radu Lupu, care-i poartă o frumoasă amintire. De câte ori s-a aflat în Brașov, a vizitat-o și a invitat-o la concertele și recitalurile lui, în Brașov, dar și la București. De altfel, mama lui Radu Lupu se afla într-o strânsă relație de prietenie cu Mira.

Un alt elev deosebit a fost Cristian Mandeal, care și-a început cariera ca pianist, pentru ca, în cele din urmă, să ajungă unul din dirijorii cei mai valoroși ai României. Și el își amintește cu respect de profesoara lui. Unul din momentele cele mai de preț din viața Mirei a fost acela în care Vlad Dimulescu a cântat sub bagheta lui Cristian Mandeal *Concertul pentru pian și orchestră* de Ceaikovski.

Printre alți elevi ai Mirei, se numără: Dana Nigrim, Vlad Dimulescu, Ana și Ioan-Andrei Szilagy, Paul Cristian, Steffen Schlandt, Rodica Greavu, Cornelia Lescinschi, Dorina Popescu, Mirela Franz, Rosaura Borgovan.

Acești elevi și mulți alții au fost cu grijă pregătiți pentru audițiile și examenele din școală, dar și pentru diferite competiții, cum ar fi Concursul de la Suceava „Ciprian Porumbescu”, „Cântarea României”, olimpiadele zonale și naționale, festivaluri, emisiuni Radio și TV etc. De multe ori, acești elevi, pregătiți cu atâta dragoste și minuțiozitate, s-au întors cu premii, spre cinstea profesorului lor și a școlii de care aparțineau.

Un alt aspect, care merită tot respectul și admirația din partea noastră, îl constituie asistența Mirei Popescu la cursurile de perfecționare de la Cluj și București. La Cluj, a asistat la cursurile maestrului Harald Engliurliu. Cel mai mult, însă, a fost prezentă la cursurile ținute de profesoarele Ana Pitiș și Ioana Minei, la Conservatorul din București. Mai ales Dana Nigrim, Vlad Dimulescu și Rodica Greavu au fost elevii care au beneficiat de această specializare. Se păstrează caietele în care, cu conștiințiozitate, Mira nota toate indicațiile primite.

În anul 1982, a fost editat de Editura Muzicală din București *Tratatul de artă pianistică*, scris de Ana Pitiș și Ioana Minei, lucrare ce aduce multe și prețioase clarificări în arta interpretării pianistice. Odată cu aceste descoperiri, cele două Maestre au fost invitate în câteva orașe din țară, pentru a explica pe viu concluziile la care au ajuns. Mira Popescu s-a arătat din capul locului foarte interesată de aceste lucruri. Cu timpul, relația cu „Doamnele Profesoare” s-a transformat într-o frumoasă prietenie, Mira mergând constant la București cu elevii săi. Desigur că sfaturile neprețuite pe care le-a primit au fost aplicate în predare, nivelul profesional fiind astfel din ce în ce mai înalt.

Ca om, Mira Popescu se remarcă printr-o mare modestie, nemărginită iubire și dragoste de frumos, sensibilitate, generozitate și dăruire. Iubea natura ca nimeni altul și făcea deseori plimbări prin împrejurimi. Colinda împreună cu credincioasa prietenă Edda Togănel „Drumul vechi”, pe la „Pietrele lui Solomon”, de câte ori avea puțin timp liber, și simțea cum toate problemele se diluau în

foșnetul frunzelor și în ciripitul păsărilor. O acompania la pian pe Edda, care era violoncelistă, dar și cântăreață. Avea mulți prieteni, care o înconjurau cu dragostea lor. La rândul ei, dăruia fiecăruia ceva din sufletul ei bun și frumos. Rudele erau departe și, deși a fost în Rusia de vreo 10 ori, pentru a-i vedea pe cei dragi, dorul de ei o mistuia. Din fericire, rudele din partea soțului s-au comportat minunat cu ea, apreciind-o și fiindu-i aproape până în ultima clipă.

Cu toate că avea un trup fragil, o forță extraordinară emana din ființa ei. Orice frământare și durere aveai, găseai în ea sprijin și alinare, cât și un sfat înțelept.

Nu numai oamenii au iubit-o, ci și Dumnezeu, care a luat-o la El în noaptea de Înviere, la 1 mai 2005, pregătită spiritual (spovedită și împărtășită), lăsând în urmă totul orânduit, pentru a ușura sarcina celor rămași. Cei care i-au stat alături în ultimele clipe au fost foarte impresionați de precizia cu care ea și-a anunțat plecarea. Trecerea ei în lumea spirituală a fost cu adevărat o „Înălțare”, care ne-a dus cu gândul la numele ei dinainte de căsătorie...